

Apologetiek

De verrijzenis van Jezus.

De argumentatie van N.T. Wright.

a.h.v. N.T. Wright, *The Resurrection of the Son of God*,
Fortress Press, 2003

De verrijzenis van Jezus

De geloofwaardigheid

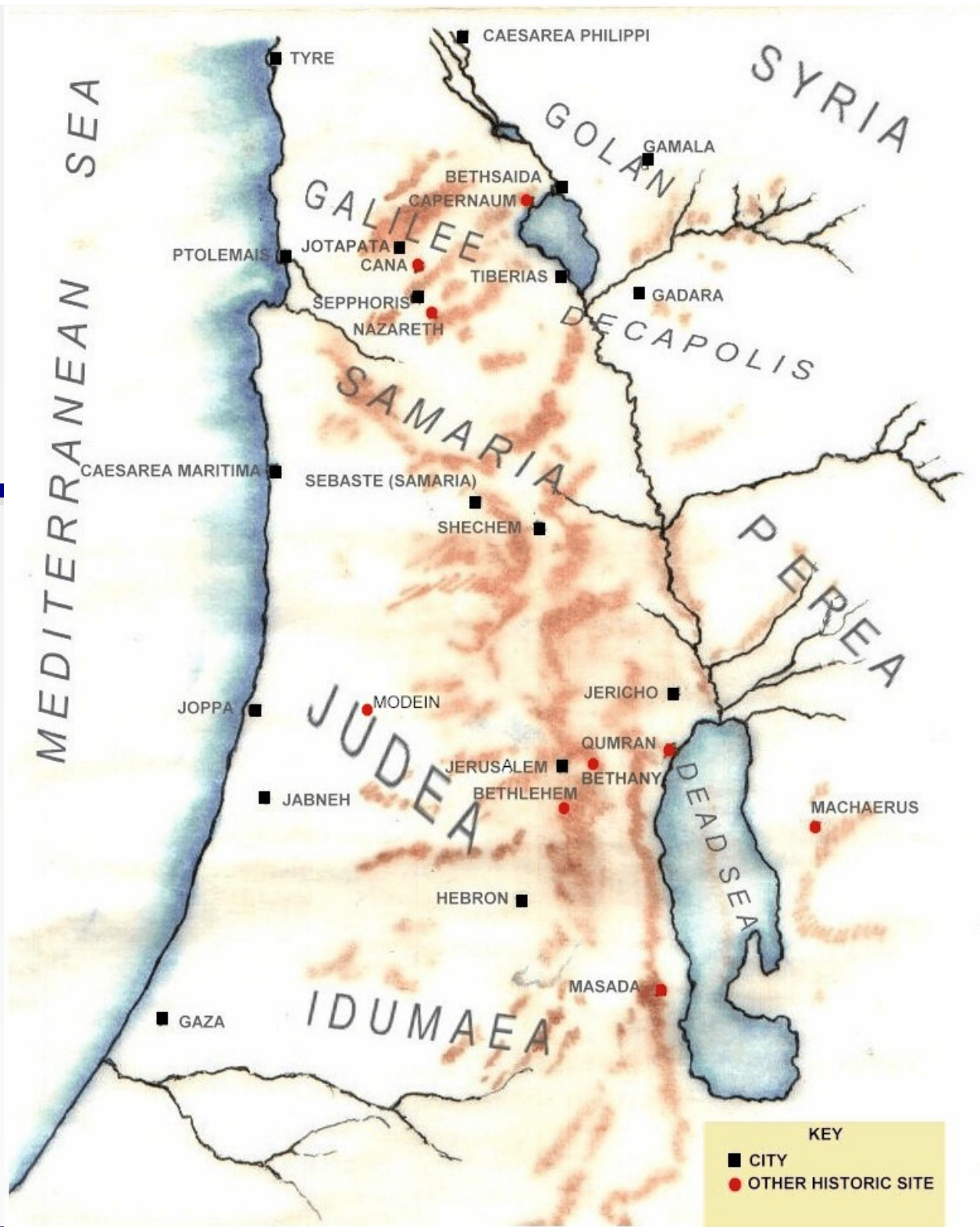
- Een benadering vanuit de verrijzenisverhalen a.h.v. N.T. Wright, *The Resurrection of the Son of God*, Minneapolis, Fortress Press, 2003 (= *Christian Origins and the Question of God*, vol. 3). m.n. 585-738.
- Veronderstelt: kennis ontstaan van N.T.

De verrijzenis van Jezus

Het ontstaan van het N.T. (kort)

Tijdsbalk N.T.

jaar	gebeurtenis	keizer	datering
-6	geboorte van Jezus Christus	Augustus	-27 - 14
28	optreden van Johannes de Doper	Tiberius	14 - 37
30	kruisiging, dood, verrijzenis van Jezus. Pinksteren		
31-32	marteldood van Stefanus / bekering van Paulus	Caligula	37 - 41
42	onthoofding van Jacobus (de meerdere)	Claudius	41 - 54
46-48	eerste missiereis van St. Paulus Christenen uit Rome weggejaagd		
49-52	tweede reis van Paulus naar Kl.-Azië en Griekenland.		
49-50	apostelconcilie in Jeruzalem		
53-56	derde reis van Paulus	Nero	54 - 68
60	Paulus naar Rome		
62	steniging van Jacobus		
63	Paulus naar Spanje?		
65	Marcus-evangelie		
66	Christenen vluchten uit Jeruzalem		
66/67	marteldood Petrus en Paulus	diverse	68 - 69
70	verwoesting van Jeruzalem	Vespasianus	69 - 79
		Titus	79 - 81
ca 85	Matthëus en Lucas-evangelie (incl. Handelingen)	Domitianus	81 - 96
90+	Johannes-evangelie		
95	Johannes in ballingschap naar Patmos		
98±	Johannes sterft	Nerva	96 - 98

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ἈΠΟΣΤΟΛΩΝ

1,1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποίησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν

2 ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήμφθη:

3 οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὄπτανόμενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ.

4 καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκούσατέ μου:

Het Oude Testament

De geschiedkundige werken: (Pentateuch)

Genesis
Exodus
Leviticus
Numeri
Deuteronomium

Andere geschiedkundige werken:

Jozua
Rechters
Ruth
1 Samuel
2 Samuel
1 Koningen
2 Koningen
1 Kronieken
2 Kronieken
Esra
Nehemia
Tobit*
Judit*
Esther
1 Maccab.*
2 Maccab.*

Wijsheid en poëzie:

Job
Spreuken
Prediker
Wijshied
Jezus Sirach*
Hooglied
Psalmen

Zangboeken:

Grote Profeten:

Jesaja
Jeremia
Baruch* en klaagliederen van Jeremia
Ezechiël
Daniël

Kleine Profeten:

Hosea
Joël
Amos
Obadja
Jona
Micha
Nahum
Habakuk
Sefanja
Haggai
Zacharia
Maleachi

Het Nieuwe Testament

Het leven en de boodschap van Jezus. De Evangeliën:

Matteüs	Marcus	Lucas	Johannes
---------	--------	-------	----------

De geschiedenis van de jonge Kerk na de dood van Jezus:

Handelingen

De brieven van Paulus:

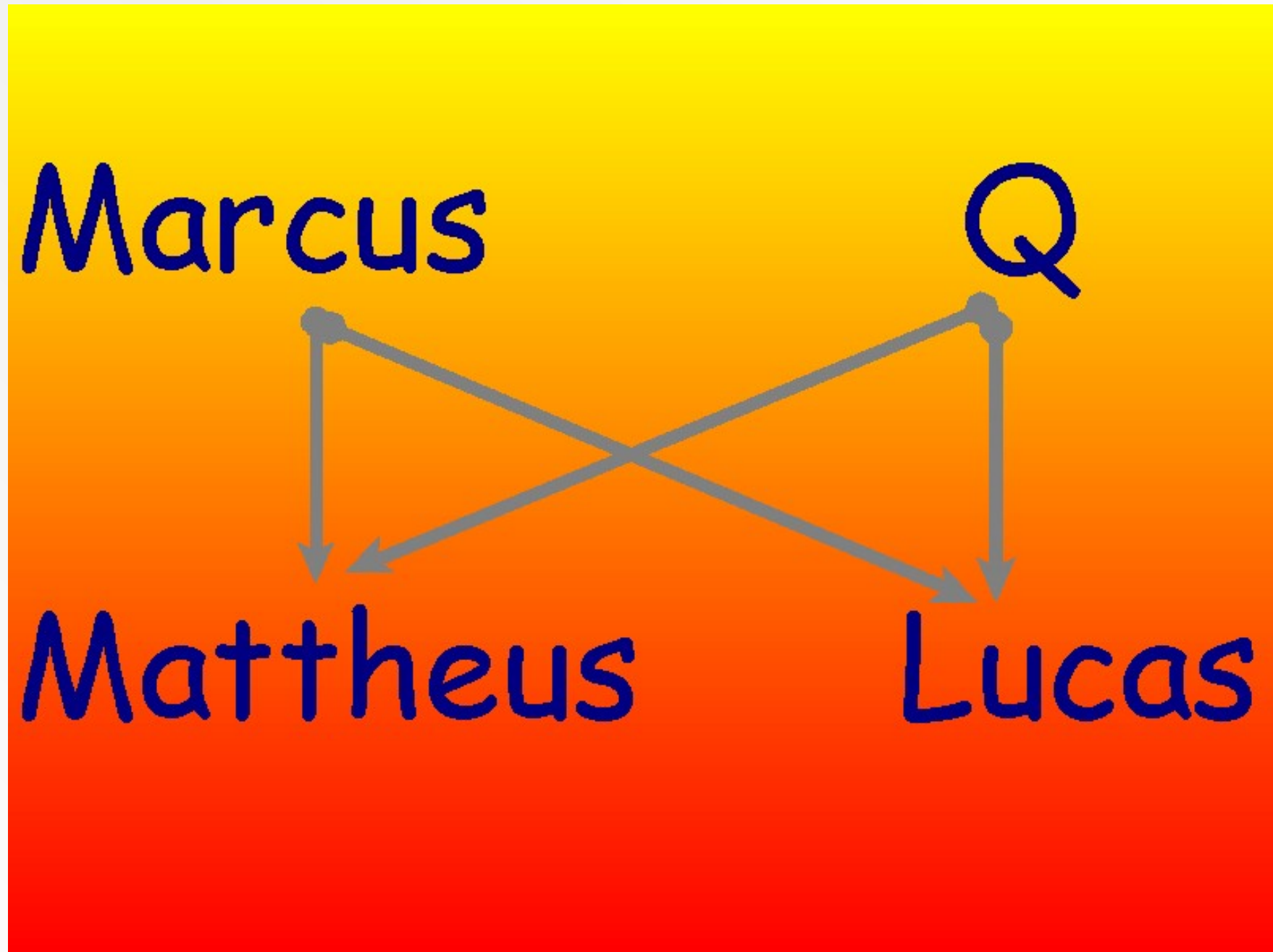
Romeinen	Korinte 1	Korinte 2	Galaten	Efese	Filippi	Kolosse	Thessal. 1	Thessal. 2	Timoteüs 1	Timoteüs 2	Titus	Filemon	Hebreeën
----------	-----------	-----------	---------	-------	---------	---------	------------	------------	------------	------------	-------	---------	----------

De katholieke brieven:

Jacobus	Petrus 1	Petrus 2	Johannes 1	Johannes 2	Johannes 3	Judas
---------	----------	----------	------------	------------	------------	-------

Boek van de Openbaring van Johannes:

Apocalyps

De verrijzenis van Jezus

Inleiding.

- Nicolas Thomas (Tom) Wright (1948-) was van 2003-2010 Anglicaans bisschop van Durham. Op dit moment is hij Research Professor of New Testament and Early Christianity aan de Universiteit St. Andrews in Schotland.
  - hij heeft in de ogen een gedegen en originele benadering van de problematiek van de werkelijkheid van de verrijzenis van Jezus.
- Wij bekijken hier de verrijzenisverhalen uit het N.T.
  - Wright plaatst deze in en zeer uitgebreide context.
- **Verhalen** staat hieronder steeds voor de 4 verrijzenisverhalen uit de evangelies.

De verrijzenis van Jezus

De verrassing van de verrijzenisverhalen.

- Heel vreemd:
  - ▶ het ontbreken van het O.T.
  - ▶ de afwezigheid van persoonlijke hoop
  - ▶ het beeld van Jezus
  - ▶ de onverwachte aanwezigheid van vrouwen
- Historische opties

De verrassing van de verrijzenisverhalen.

De vreemde stilte van het O.T. in de verhalen. (1)

- Opvallend is het vrijwel totaal ontbreken van bijbelcitaten, opmerkelijk omwille van twee redenen.
- 1. het voorafgaande relaas van de kruisiging, maar ook het gaan naar Jeruzalem, arrestatie, enz. staat bol van verwijzingen naar het O.T.
  - ▶ bv. Mc. 11-15.
  - ▶ zelfs nog bij de begrafenis van Jezus gebeurt dat.
  - ▶ de evangelisten voelden zich kennelijk vrij om daar te verwijzen naar bronnen, uitleg toe te voegen enz.
- ▶ **Bij de verrijzenisverhalen is dit totaal afwezig. Waarom?**

De verrassing van de verrijzenisverhalen.

De vreemde stilte van het O.T. in de verhalen. (2)

- 2. zeer opmerkelijk omdat Paulus (1 Kor. 15,4) en de hele erop volgende traditie tot ver na het N.T. de verrijzenis zag als: “*Hij is verrezen volgens de **Schriften**...*”.
  - ▶ het werd zo niet alleen gezien, maar het was wezenlijk voor de jonge Kerk dat het zo was
  - ▶ vgl. Hand. 2 en 13.
    - Wij dan verkondigen u de blijde boodschap, dat God de belofte aan de vaders gedaan, voor ons, hun kinderen, vervuld heeft door Jezus te doen verrijzen, zoals ook geschreven staat in de tweede psalm: Gij zijt mijn Zoon, Ik heb U heden verwekt. (Ps 2,7) Hand. 13,32-33
- ook Joh. 20,9 zegt over de twee apostelen die naar het graf renden
  - ▶ “*zij hadden nog niet begrepen hetgeen er **geschreven** stond, dat Hij namelijk uit de doden moest opstaan.*”
  - ▶ *er wordt echter met geen woord gerept over welke teksten dit gaat.*

De verrassing van de verrijzenisverhalen.

De vreemde stilte van het O.T. in de verhalen. (3)

- Het feit dat geen van de evangelisten de verrijzenisverhalen voorziet van “versiering” is opmerkelijk
  - ▶ zeker in tegenstelling tot de voorafgaande lijdensverhalen en kruisiging
  - ▶ Maar eerst nog een paar verrassingen.

De verrassing van de verrijzenisverhalen.

De vreemde afwezigheid van persoonlijke hoop in de verhalen. (1)

- Verbazingwekkend: de verhalen verwijzen nergens naar de toekomstige hoop voor de Christen.
  - ▶ dit gaat in tegen de huidige opvatting, hymnen enz. die allen verwijzen naar de hoop en het leven na de dood.
  - ▶ er is geen verwijzing naar
    - persoonlijk leven na de dood,
    - eeuwig leven,
    - persoonlijke opstanding enz.
  - ▶ je zou verwachten dat de evangelisten deze redenering zeker gevolgd zouden hebben

- Het is hier veel meer:
  - ▶ “Jezus is verrezen en dus jullie hebben nu werk te doen!”

De verrassing van de verrijzenisverhalen.

De vreemde afwezigheid van persoonlijke hoop in de verhalen. (2)

- in de verhalen is er **nergens** sprake van:
  - ▶ (samen)zijn met de Heer in de toekomst (na de dood)
  - ▶ persoonlijk verrijzen.

- ▶ wij vinden dit wel bij Paulus in 1 Kor. 15, 2 Kor 4-5, Rom. 8,9-11, 1 Thess. 4,14.

- buiten het N.T. zijn er maar een paar teksten te vinden waarin over de verrijzenis van Jezus gesproken wordt zonder deze te koppelen aan de persoonlijke hoop.

De verrassing van de verrijzenisverhalen.

Het vreemde beeld van Jezus in de verhalen. (1)

- je zou verwachten dat Jezus omschreven wordt in termen van verrijzenis uit het O.T. maar dat is niet zo.
  - ▶ zo wordt Jezus nergens omschreven als een hemels wezen, stralend en schitterend
  - ▶ zoals bv. wel bij de gedaanteverandering op de berg (waar het O.T. beeld gebruikt wordt)

De verrassing van de verrijzenisverhalen.

Het vreemde beeld van Jezus in de verhalen. (2)

- De ontmoetingen met de verrezen Heer zijn
  - ▶ nooit ontmoetingen met een stralend hemels wezen
  - ▶ nooit in of omgeven met een verblindend licht of omringd door wolken
  - ▶ zoals men zou kunnen verwachten vanuit de Joodse apocalyptische literatuur.

- Er is geen enkele tekst in de evangelies die dit doet
  - ▶ als de schrijvers het hadden willen hebben over een verheffing tot een hemels wezen dan zouden ze dat zeker wel gedaan hebben.

  - ▶ bv. In Dan. 12,3 wordt over de rechtvaardigen bij hun opstanding gezegd dat:
“Dan zullen de wijzen stralen als de glans van het uitspansel en degenen die de mensen tot gerechtigheid hebben gebracht zullen schitteren als de sterren voor eeuwig en immer.”

De verrassing van de verrijzenisverhalen.

Het vreemde beeld van Jezus in de verhalen. (3)

- Jezus wordt omschreven als in een normaal menselijk lichaam, met een paar ongebruikelijke kenmerken.
- Lc. vertelt
  - ▶ in dezelfde tekst dat
    - Jezus gebraden vis at,
    - zich liet aanraken
    - tegelijk kwam en verdween zoals Hij wilde.
  - ▶ dat twee leerlingen hem een hele tijd niet herkenden en
  - ▶ dat hij aan het einde van de periode van verschijningen ten hemel werd opgenomen.
- bij Joh.
  - ▶ wordt Thomas uitgenodigd om zijn vinger in de wonden van de verrezene te leggen.

De verrassing van de verrijzenisverhalen.

Het vreemde beeld van Jezus in de verhalen. (4)

- het is in elk geval geen weerlegging van het docetisme
  - ▶ docetisme is een veel latere ontwikkeling en ontkent de werkelijke mensheid van Jezus
- het is ook geen teruglezen van de theologische standpunt van Paulus
  - ▶ Paulus spreekt steeds over de onvergankelijkheid van het verrijzenislichaam van Jezus (en de anderen die zullen verrijzen)
  - ▶ dit ontbreekt totaal in de verrijzenisverhalen zelf.

De verrassing van de verrijzenisverhalen.

De onverwachte aanwezigheid van vrouwen (1)

- opmerkelijk: de vier verrijzenisverhalen beginnen allemaal met vrouwen.
  - ▶ in tegenstelling tot het apocriefe *Evangelie van Petrus* en 1 Kor. 15,3-8.
- het is onmogelijk te veronderstellen dat de vrouwen later zijn ingevoegd in het Paulus-relaas.
  - ▶ kennelijk heeft Paulus de vrouwen weggelaten om zijn verkondiging in een kritische wereld te vergemakkelijken.

De verrassing van de verrijzenisverhalen.

De onverwachte aanwezigheid van vrouwen (2)

- Vrouwen werden niet gezien als betrouwbare getuigen.
- Hoe zou iemand dit later verzonnen hebben en ingebracht hebben in het verhaal?
  - ▶ de evangelisten hebben dit verteld omdat iedereen in de Kerk wist dat vrouwen als eerste op de plaats van het graf waren,
  - ▶ net zoals zij er ook (zonder de leerlingen) bij waren toen de Heer stierf.

De verrijzenisverhalen, verklaring

De historische opties.

- Er zijn **twee mogelijke historische verklaringen** waarvan de eerste compleet ongeloofwaardig is.
  - ▶ 1. De vier evangelisten zouden van Paulus (of de jonge Christengemeente) een theorie over de verrezen mensheid hebben ontvangen, nl. dat de lichamen niet vergaan maar op een of andere manier ongevormd worden zodat zij tegelijk hetzelfde en verschillend zijn.
  - ▶ 2. Paulus' verkondigt een verrijzenis waarvan de verhalen al lang en breed bekend waren.
    - Paulus' werk is dan een theologische, theoretische, apologetische uitwerking hiervan en dat binnen een lange Bijbelse traditie.

De historische opties.

Te weerleggen hypothese: de afhankelijkheid van Paulus (1)

■ Hypothese één:

- ▶ de vier evangelisten (let wel in de 8 verzen van Mc. is geen verzezen Jezus) zouden van Paulus (of anderen) een theorie over de verzezen mensheid hebben ontvangen:
- ▶ nl. dat de lichamen niet vergaan maar op een of andere manier ongevormd worden zodat zij tegelijk hetzelfde en verschillend zijn.

- ▶ we noemen dat hierna: (de theorie van) de afhankelijkheid van Paulus

- ▶ anders gezegd:

- ▶ de these dat de lichamen van overledenen niet zouden vergaan maar omgevormd worden tot een nieuw lichaam tegelijk hetzelfde en verschillend)

Te weerleggen hypothese: de afhankelijkheid van Paulus (2)

Antwoord: a. Er is geen precedent:

- hiervoor (de these dat de lichamen van overledenen niet zouden vergaan maar omgevormd worden tot een nieuw lichaam tegelijk hetzelfde en verschillend) is er
  - ▶ geen enkele aanduiding of parallel te vinden is in oudere Joodse teksten
  - ▶ en geen historische precedent.

- deze opvatting heeft nooit bestaan.

Te weerleggen hypothese: de afhankelijkheid van Paulus (3)

Antwoord b. De evangelisten hebben een andere visie dan Paulus:

- als je de hypothese (oude verrijzenistheorie ...) toch aanneemt dan moet je verklaren:
  - ▶ hoe drie evangelisten deze theorie zich eigen gemaakt hebben
  - ▶ én in retrospect op het gebeurde met Jezus geprojecteerd hebben
  - ▶ en ze tegelijk totaal veranderd hebben.

- immers het tegelijk-hetzelfde-en-anders-zijn vinden wij
  - ▶ bij Paulus in 1 Kor. 15

  - ▶ bij de evangelisten in (let wel anders)
    - Mt. 28,16 (Jezus' verschijnen op de berg)
    - Lc. 24,1-32 (Emmaüsgangers)
    - Joh. 20,24 (niet herkennen door Maria Magdalena)
    - Joh. 21 (Jezus die ontbijt maakt aan de oever van het meer).

Te weerleggen hypothese: de afhankelijkheid van Paulus (4)

Antwoord b. De evangelisten hebben een andere visie dan Paulus:

- de drie onafhankelijke evangeliëverhalen spreken niet over het verrijzenislichaam dat tegelijk onvergankelijk is en hetzelfde-maar-anders-zijnde oude lichaam is (zoals bij Paulus).
- de evangeliëverhalen
  - ▶ gaan niet over hetzelfde-maar-anders-zijnde lichaam
  - ▶ maar zijn gefocust op het **herkennen / niet herkennen**.
- als de evangelisten hadden willen spreken over de continuïteit-discontinuïteit van het aardse en het verrijzenislichaam dan zouden ze Daniël 12 kunnen nemen, waarin er een verschil gemaakt wordt tussen een aards en een stralend verrijzenislichaam.

Te weerleggen hypothese:de afhankelijkheid van Paulus (5)

Antwoord b. De evangelisten hebben een andere visie dan Paulus:

- de evangelisten hebben het over een lichaam dat
  - ▶ ongehinderd door gesloten ramen en deuren passeert
  - ▶ kan eten
  - ▶ aangeraakt kan worden
  - ▶ de sporen van de kruisdood in zich draagt
  - ▶ er voor de rest gewoon uitziet
- Mt., Lc. en Joh. hebben een eigen nieuwe manier hebben - kennelijk onafhankelijk van elkaar - die behoorlijk afwijkt van Paulus' theologie.
- het is des te opmerkelijker dat (binnen de hierboven geformuleerde hypothese van afhankelijkheid van Paulus) alle drie kennelijk onafhankelijk van elkaar met dezelfde opvatting komen.

Te weerleggen hypothese: de afhankelijkheid van Paulus (6)

Antwoord c. Het ontbreken van de persoonlijke hoop.

- hetzelfde geldt voor het vreemde ontbreken van de persoonlijke hoop.
  - ▶ bij Paulus in de 50-er jaren is de hoop duidelijk en centraal aanwezig, vgl. 1 Thess. 4,13-18 en 1 Kor. 15,18 (Dan zijn ook zij die in Christus ontslapen zijn verloren.)
  - ▶ het is te verwachten dat Christenen naarmate zij meer vervolgd werden steeds uitdrukkelijker hun hoop putten uit de verrijzenis van de Heer.

- als de vier evangelisten uitgaande van Paulus de verrijzenisverhalen verzonnen zouden hebben, dan is het ondenkbaar dat zij daarbij het aspect van de persoonlijke hoop totaal achterwege zouden laten.

Te weerleggen hypothese: de afhankelijkheid van Paulus (7)

Antwoord d. De rol van de vrouwen in het verhaal

- hetzelfde geldt over de plaats van de vrouwen in het verhaal.
  - het is ondenkbaar is dat achteraf zouden zijn ingeweven.
- een later verzonnen verhaal zou dit nooit vermelden.

Te weerleggen hypothese: de afhankelijkheid van Paulus (8)

Antwoord e. De afwezigheid van Jacobus, de broeder van de Heer

- Als de verhalen verzonnen zouden zijn om de leiders van de Kerk gezag te geven:
  - ▶ Waarom is dan Jacobus, de broeder van de Heer, dan totaal afwezig?

  - ▶ hij wordt enkel genoemd in 1 Kor. 15,7 als getuige van de verrijzenis.

Historische verklaring

Hij is verrezen (1)

- Een tweede (correcte) optie is beginnen bij het begin en het werk van Paulus te zien als verkondiging van een verrijzenis waarvan de verhalen al lang en breed bekend waren.
- Paulus' werk is dan een (latere) theologische, theoretische, apologetische uitwerking en dat binnen een lange Bijbelse traditie en de context van de verkondiging.

Historische verklaring

Hij is verrezen (2)

- Veronderstel dat de verhalen (ook al waren zij mogelijk nog niet neergeschreven t.t.v. Paulus) al algemeen bekend waren en dat zij -met kleine veranderingen- de eerste verhalen waren over de verrezen Heer (zonder bijbelse verfraaiing, zonder het element van persoonlijk hoop).
  - ▶ dan is het ontbreken van de bijbelse citaten vanzelfsprekend omdat er gewoon geen parallellen te vinden zijn.
  - ▶ dat men geen gebruik maakte van Dan. 12 was gewoon omdat iedereen wist dat het lichaam van de verrezen Heer niet straalde of glansde.
- De verhalen zijn dan gewoon:
  - ▶ **zo was het, ook al weet ik niet precies hoezo en waarom.**

Historische verklaring

Hij is verrezen (3)

- Het is duidelijk dat de tweede optie de enige historisch waarschijnlijke is.
  - ▶ het meest waarschijnlijke is dat de evangelisten een reeds bestaande mondelinge traditie opschreven
  - ▶ zij vertegenwoordigen drie (Mc. spreekt er niet over) verschillende overleveringen hiervan.
    - de tradities hebben weinig ontwikkeling toegevoegd,
    - het meeste daarvan is waarschijnlijk gebeurd bij de eindredactie
    - omdat deze verhalen zo compleet anders en verbazingwekkend zijn en de gemeenschap gevormd hebben, zijn ze, eens verteld, nauwelijks nog te veranderen.

Historische verklaring

Hij is verrezen (4)

- Het voorgaande is geen bewijs voor de historische correctheid van de verrijzenisverhalen.
  - ▶ het is enkel een argumentatie
    - voor het feit dat de verhalen chronologisch en logisch voorafgaan aan de latere verder ontwikkelde verhalen over de verrijzenis, zoals bij Paulus en in de jonge Kerk.
  - ▶ de verhalen beschrijven datgene van waaruit Paulus vertrekt in zijn bijbelse en theologische verdere ontwikkeling.
  - ▶ het aspect (Paulus) van Christus' lichaam als gelijk-en-niet-gelijk is niet gebaseerd op enige profetie maar is een doordenken van de gegevens van de verrijzenisverhalen.

Historische verklaring

Hij is verrezen (5)

- Een andere redenering om deze conclusie te ondersteunen is de volgende:
  - ▶ de drie verrijzenisverhalen (Mt., Lc. en Joh.) hebben nauwelijks overlappingen.
    - **Lc. en Joh.**
      - plaatsen Jezus in de bovenzaal bij de eerste verschijning
      - in beide verhalen spreekt Jezus over de komst van de H. Geest.
      - verder zijn er geen overlappingen.
    - waar er echter raakpunten zijn is het duidelijk dat zij hetzelfde verrijzenisverhaal op extreem verschillende manieren verhalen.
  - ▶ de enorme verschillen tussen Mc. 16,1-8 en de parallelen vormen een sterke aanwijzing voor de oudheid van de overleveringen.
    - immers hoe later ze ontstaan zouden zijn hoe waarschijnlijker dat de verschillen glad gestreken zouden zijn.
  - ▶ dit is geen bewijs dat de verhalen komen van ooggetuigen
    - maar wel dat zij heel oud zijn
    - dat zij niet in elkaar “geassimileerd” zijn
    - dat men de verschillen liet staan omdat men de verhalen historisch serieus nam.

Historische verklaring

Hij is verrezen, overzicht (6)

- De verhalen kunnen samengevat worden als...
- Alle vier plaatsen/melden:
  - ▶ het sleutelmoment op de ochtend van de eerste dag van de week, op de derde dag na Jezus' terechtstelling en begrafenis.
  - ▶ Maria Magdalena bij het graf.
    - Mt., Mc. en Lc. : nog een andere vrouw
    - Mc. en Lc. : meerdere vrouwen
  - ▶ de steen bij het graf was weggerold zonder toedoen van de vrouwen.
  - ▶ een ongebruikelijke vreemdeling, een engel of jonge man sprak tot de vrouwen.
  - ▶ Mt. en Joh.: Maria Magdalena ontmoette Jezus (Mt. ook de andere Maria daarbij).
  - ▶ Mt., Lc., Joh.: Maria Magdalena (en ev. andere vrouwen) gaan dit aan de mannelijke leerlingen vertellen.
  - ▶ Lc. en Joh.: Petrus en een andere leerling gaan naar het graf om te kijken of het waar is.

Historische verklaring

Hij is verrezen, overzicht (8)

■ Interessant te vermelden

- ▶ in Lc. 24,12 wordt enkel gemeld wordt dat Petrus naar het graf ging, enz.
  - ▶ in Lc. 24,24 vermelden de Emmaüsgangers dat “**enkelen** van de onzen” naar het graf zijn gegaan.
    - Lc. belicht dus eerst één persoon en dan pas dan de groep.
- di illustreert: het feit dat een evangelist over één vrouw of één engel spreekt en de andere over meerdere is geen historisch probleem.
- ▶ vgl. bij Lc. de drie versies van de bekering van Paulus die hij in hetzelfde boek (Hand.) geeft.

Historische verklaring

Hij is verrezen, overzicht (9)

- Na het bezoek van de apostelen aan het graf lopen de verhalen meer uiteen.
  - ▶ bij Mc. vertelt een engel dat de leerlingen Jezus in Galilea zullen zien.
  - ▶ bij Mt. verschijnt Jezus in Galilea (maar ook kort in Jeruzalem in 28,9).
  - ▶ bij Lc. verschijnt Jezus enkel in en in de buurt van Jeruzalem maar nooit in Galilea, en dienen de leerlingen in Jeruzalem te blijven.
  - ▶ bij Joh. verschijnt Jezus eerst in Jeruzalem en pas later in Galilea.
- indien wij Joh. niet zouden hebben en iemand meende dan te kunnen reconstrueren dat Hij eerst in Jeruzalem en dan in Galilea verschenen zou zijn, dan zou hij academische zelfmoord plegen.
- het feit dat Joh. en ook Mt. dit doen waarschuwt ons in elk geval voor simplistische oplossingen.

Historische verklaring

Hij is verrezen, overzicht (10)

- De verhalen zijn vrijwel zeker ouder dan Paulus en naast elkaar geplaatst vertellen zij hetzelfde verhaal, ook al lijken er op het eerste zicht inconsistenties te zijn.

Historische verklaring

Hij is verrezen, overzicht (11)

- het feit dat zij verschillen over het aantal vrouwen en engelen of zelfs over de plaats van de verschijningen betekent niet dat er niets gebeurd is.
- wij moeten waken voor de verleiding om de verhalen te gaan synchroniseren.
- wij moeten ze zien als bewijsstukken
  - ▶ voor wat er werkelijk gebeurde en
  - ▶ om te verklaren hoe het Christendom ontstond en
  - ▶ waarom het zo centraal ging om de verrijzenis van Christus en om de persoon van Jezus.

Historische verklaring

Hij is verrezen, overzicht (12)

- Stel dat wij de verrijzenisverhalen niet hadden, maar wel de jonge Christenheid, dan zou een ontdekking van deze teksten ons in één keer alles kunnen verklaren: het ontstaan, de snelle verspreiding, moed van apostelen ... .
- Natuurlijk vertellen deze verhalen niet direct wat er gebeurde, maar wel wat verschillende mensen dachten dat er gebeurd was.
- Het is zeker: de jonge Christenheid geloofde dat er iets gebeurd was met Jezus na Zijn dood.
- Wat deed de eerste Christenen geloven dat Jezus verrezen was?
  - ▶ Eventueel per verhaal na te gaan. (Wordt hier niet gedaan).

Pasen en geschiedenis.

Een argumentatie (enkel schets) Wright 686

- Twee dingen lijken historisch zeker als wij spreken over de paaservaring, nl. het lege graf en de ontmoetingen met de Heer.
- Nu een argument in 7 stappen:

Pasen en geschiedenis.

Een argumentatie (7 stappen)

- 1. het vroege Jodendom had een opvatting over de verrijzenis, maar de Christelijke versie van verrijzenis kan onmogelijk voortgekomen zijn uit het vroege Jodendom voort zijn gekomen.

Pasen en geschiedenis.

Een argumentatie (7 stappen)

- 2. Noch het lege graf alleen, noch de ontmoetingen met de verrezen Heer alleen kunnen het Christelijk geloof veroorzaakt hebben.
  - ▶ een leeg graf is niet meer dan een probleem en mogelijk een tragedie.
  - ▶ ontmoetingen met de verrezen Heer kunnen als visioenen of hallucinaties worden afgedaan,
    - en dat was beslist niet onbekend in de oudheid.
    - zij het dat het feit dat men hem in twee gevallen niet direct herkende onmogelijk is in een hallucinatie.

Pasen en geschiedenis.

Een argumentatie (7 stappen)

- 3. Een leeg graf tezamen met verschijningen van de levende Heer, kunnen een krachtig argument / verklaring geven voor het ontstaan van het Christelijk geloof.

Pasen en geschiedenis.

Een argumentatie (7 stappen)

- 4. De Joodse opvatting over verrijzen kan niet zodanig veranderd worden door het jonge Christendom
  - ▶ zonder het feit dat een dood lichaam verdwenen is
  - ▶ zonder dat de dode als levend wordt aangetroffen.

Pasen en geschiedenis.

Een argumentatie (7 stappen)

- 5. Andere uitleg om hetzelfde te verklaren komen niet in de buurt w.b. overtuigingskracht.

Pasen en geschiedenis.

Een argumentatie (7 stappen)

- 6. Het is historisch zeer waarschijnlijk dat het graf van Jezus leeg was op de derde dag na zijn terechtstelling en dat de leerlingen hem wel degelijk levend en wel ontmoet hebben en dat meerdere malen.
  - ▶ Het getuigenis van de leerlingen zou direct ontkracht worden als het graf niet leeg was of als Hij niet eerst begraven zou zijn (Jozef van Arimatea was overigens een bekend man)

Pasen en geschiedenis.

Een argumentatie (7 stappen)

- 7. Dit leidt tot de wezenlijke vraag:
- is er een andere verklaring mogelijk dan die welke de eerste Christenen zelf geven over het ontstaan van hun geloof?

Slot

De verrezen Jezus als de Zoon van God.

- De vraag die zich opdringt nu is natuurlijk: “Wat betekent het dat Jezus verrezen is?”
- Wat zegt dat over Hem?
- Hij is de Zoon van God. (Wordt hier niet uitgewerkt, mogelijk andere les).

Einde

